

Vilka erfarenheter har de som invandrat eller vars föräldrar har invandrat till Storbritannien eller USA?

Forskning om integration och om relationer mellan dem som har utländsk och inhemsk bakgrund bygger oftast på registerdata eller intervjuer baserade på ett urval av utrikesfödda och deras barn. En annan möjlighet är att lyssna och lära av vilka erfarenheter de som invandrat eller deras barn själva kan berätta om. Det är idén bakom två böcker som kommit under de senaste åren. Den första, *The Good Immigrant*, som behandlar erfarenheter i Storbritannien, blev mycket uppmärksam. Det ledde till tillkomsten av en andra bok på samma tema, *The Good Immigrant USA*, som består av berättelser om erfarenheter hos dem som invandrat och barn till dem som invandrat till USA. Nikesh Shukla är redaktör för båda böckerna, i den andra boken tillsammans med Chimene Suleyman, som också medverkade i den första boken med ett kapitel. Böckerna består av ett antal relativt korta kapitel

av personer som är författare, journalister, artister eller redaktörer. Det är personer som har mycket god förmåga att återge sina erfarenheter. Samtidigt kan de inte sägas representera alla grupper som kommit till de båda länderna, men det finns mycket av det som de berättar som har ett betydande allmänt intresse.¹

De som är medarbetare i den brittiska volymen tillhör alla vad som ofta betecknas som gruppen BAME (*Black, Asian and Minority Ethnic*). De identifieras av majoritetsbefolkningen som tillhörande en minoritetsgrupp genom sitt utseende och de blir mycket ofta behandlade just på grundval av detta sitt utseende och inte efter sin kompetens.

I flera av berättelserna behandlas erfarenheter av diskriminering redan under skoltiden i Storbritannien. Författarna berättar om hur de blivit mobbade eller behandlade på ett diskriminerande sätt av andra elever och behandlats som representanter för sin grupp, inte som individer.² Vid konflikter har barnen fått nedsättande benämningar som *chinks* eller *pakis*.

Något som också återkommer i nästan alla berättelser är att de inte blir behandlade efter vem de är och vad de kan utan efter sin etniska tillhörighet

RECENSION

Nikesh Shukla (red): *The Good Immigrant: 21 Writers Explore What It Means to Be Black, Asian & Minority Ethnic in Britain Today*, Unbound, 2016, 272 sidor, ISBN 978-1-783-52295-8.

Nikesh Shukla och Chimene Suleyman (red): *The Good Immigrant USA: 26 Writers Reflect on America*, Little, Brown and Company, 2019, 336 sidor, ISBN 978-0-316-52428-5.

¹ Ett annan sätt att avläsa röster om hur det är att ha invandrat är att läsa vad författare som invandrat har skrivit under olika tider. Stavans (2009) innehåller nästan 100 texter om totalt närmare 700 sidor av vad invandrare i USA har publicerat om sina erfarenheter under de senaste 400 åren. En av texterna har en författare som invandrat från Sverige, Hans Mattson. Han levde mellan 1832 och 1893 och kom till USA 1851. Hans text är ett utdrag av hans självbiografi som publicerades på engelska 1891 (på svenska kom den 1890). Utdraget behandlar resan till USA och de första svåra åren med bristande kunskaper i engelska, svårigheter att få arbete och sjukdom (frossa). Mattson blev senare mycket framgångsrik i arbetslivet.

² För en undersökning om diskriminering bland förskolebarn, se Bindra m fl (2018). Den uppvisar signifikanta resultat, dock inte för de allra yngsta. Den innehåller också referenser till andra studier av diskriminering bland barn.

och då i regel negativt. För dem som är skådespelare innebär det bl a att de roller de får blir begränsade till roller som markerar deras etniska tillhörighet och inte ett visst yrke eller en viss relation. Vid avslutningen av en utbildning av skådespelare gav läraren råd till eleverna om vilken typ av roller de olika eleverna skulle passa för. För en elev med en bakgrund i Mellanöstern blev förslaget till lämplig roll "hustru till en terrorist". När inte bara lärare utan också arbetsgivare har sådana föreställningar om vilken typ av arbeten personer passar för, leder det till diskriminering som begränsar möjligheterna på arbetsmarknaden för dem som tillhör BAME-gruppen.

Flera författare framhåller att de ledande roller som finns i olika tv-serier och filmer med få undantag spelas av vita. De som inte tillhör denna grupp kan ha mindre roller, där det tydligt framgår att de tillhör en grupp som inte är majoritetsgruppen. Det är även så när handlingen tilldrar sig i områden av London som East End, där en mycket stor del av befolkningen tillhör minoritetsgrupper. De som har huvudrollerna är även i sådana fall nästan alltid vita. Ett kapitel i boken av Darren Chetty (verksam vid UCL) redogör för och refererar till olika undersökningar på området.

Något som nämns i flera kapitel är förekomsten av olika typer av hatbrott mot främst dem som har svart hudfärg men också mot dem som har kinesisk bakgrund. Förekomsten av denna typ av brott minskar möjligheterna till olika typer av aktiviteter för dem som tillhör dessa grupper. Deras liv begränsas i olika avseenden.

Berättelserna i boken är tankeväckande men går inte direkt att generalisera till slutsatser om hur vanligt det som

redogörs för i de olika kapitlen är. De leder till frågor som borde vara av stort intresse för forskare på området att gå vidare med.

Boken som behandlar erfarenheterna i USA redovisar berättelser av personer som i mycket har samma bakgrund och erfarenheter som de medverkande i boken om Storbritannien. Med två undantag tillhör alla som skrivit de olika kapitlen i boken om USA BAME-gruppen. Ett av de båda undantagen är en kvinna med irländsk bakgrund, som framhåller hur privilegierad hon är. Det andra undantaget är en kvinna som kommit från Skottland. Inte heller hon framhåller att hon blivit diskriminerad, men hon understryker att hon hela tiden blir behandlad som någon som kommer utifrån och alltså inte blir helt accepterad som den hon är i sitt bostadsområde och umgänge – hon är invandrare. En annan skillnad mellan de båda volymerna är att flera av författarna som invandrat till USA kommer från Latinamerika, medan flera av författarna som invandrat till Storbritannien kommer från länder i Sydasiens.

Något som är speciellt tydligt i berättelserna från USA är den diskriminering som sker vid gränspassering, såväl via landgränserna i norr och söder som på flygplatser. Det kan för dem som tillhör BAME-gruppen ta flera timmar att passera gränser även när alla tillstånd är klara, medan det går snabbt och smidigt för dem som inte tillhör BAME-gruppen, även om de också är invandrare. Andra typer av kontroller än gränskontroller är också vanliga förekommande för dem som tillhör BAME-gruppen. Det gäller även personer som är väletablerade, som Chiozie Obioma, som blev utsatt för en omfattande och långvarig kontroll vid återvändandet från en Boo-

³ För förekomsten av etnisk profilering av invandrare i Sverige se t ex Khosravi (2010), som bl a redovisar egna erfarenheter. Sharam Khosravi är professor i socialantropologi vid Stockholms universitet.

som är född i Nigeria, är professor vid ett amerikanskt universitet; ett par av hans romaner är översatta till svenska). Att etnisk profilering vid andra typer av kontroller är vanligt förekommande, framhålls i flera av berättelserna.³

I berättelserna från USA tar flera författare upp de förändringar som skett efter att Trump blev president vad gäller såväl invandrings- och integrationspolitiken som en ökad förekomst av olika typer av diskriminering. Situationen har för många blivit betydligt värre än tidigare. De möter oftare diskriminerande beteende och nedsättande kommentarer. Förekomsten av rasism är ett genomgående tema i berättelserna från USA.

Det finns några lärdomar att dra från dessa båda essäsamlingar för dem som forskar om migration och integration. Här följer tre exempel:

Det första är att diskriminering förekommer redan i unga år. Det är angeläget att forska om förekomsten av diskriminering av barn i skolåldern och också i förskoleåldern.

Det andra är att diskriminering förekommer genom att de som tillhör majoritetssamhället har stereotypa föreställningar om egenskaper och lämplighet för olika arbetsuppgifter hos migranter.

Etnisk profilering förekommer i många sammanhang. Det är viktigt att kartlägga dessa föreställningar och hur de uppstår och förändras.

Det tredje är att det finns en omfattande rasism som påverkar villkoren för dem som tillhör minoritetsgrupper, vissa grupper mer än andra. Också här är det viktigt med kartläggningar och analyser av hur rasism uppstår och förändras.

Forskning på dessa områden innebär i flera fall att nya typer av datainsamling blir nödvändiga. På samtliga områden är det också viktigt att studera vilka åtgärder som vidtagits och om de har önskade effekter.

Eskil Wadensjö

Professor emeritus, Institutet för social forskning, Stockholms universitet

REFERENSER

Bindra, P C, D Glätzle-Rützler och P Lergetporer (2018), "Discrimination at Young Age: Experimental Evidence from Preschool Children", CESifo Working Paper 7396, München.

Khosravi, S (2010), *"Illegal" Traveller: An Auto-Ethnography of Borders*, Palgrave MacMillan, Basingstoke.

Stavans, I (red) (2009), *Becoming Americans: Four Centuries of Immigrant Writing*, Library Classics of the United States, New York.